

Kiss Károly:

Trump – korunk Emmanuel Goldsteinje

Emberemlékezet óta nem zúdult annyi gyűlölet politikusra, mint megválasztása óta Donald Trumpra. A pocskondiázásban a balliberális média vezet, fő helyen és nagy terjedelemben az amerikai elnököt szidják, gyalázzák. Ő a címlapok negatív hőse, ő a karikatúrák fricskájának célpontja. A helyzet Orwell 1984-ére emlékeztet – azzal a különbséggel, hogy Goldsteint csak napi két percben kellett gyűlölni (igaz, mindenkinek és kötelező jelleggel), a Trump elleni gyűlölet viszont fakultatív, de nonstop, szakadatlanul árad a balliberális médiából. Mivel számos intézkedése és törekvése közül a legnagyobb horderejű az orosz-ukrán háború beszüntetésére irányul, jogos a feltételezés, hogy a legnagyobb érdeksérelmet az amerikai és a nyugat-európai katonai-hadiipari komplexum szenved el, főként az áll a Trump elleni támadások hátterében. Továbbá, a woke, a cancel culture és az LMBTQ hirdetői, a hagyományos identitások felszámolásának ideológusai. (Ezt valójában az amerikai társadalom elégelte meg, ez vezetett Trump újraválasztásához.) De mindezzel egy eddig nem annyira nyilvánvaló összefüggésre is fény derül. Mivel a balliberális média ezeknek az érdekeknek a szócsöve, elgondolkodtató: mi a kapcsolat közte, a katonai-hadiipari komplexum és a hagyományos identitások felszámolására törekvő ideológia között? A következtetés meglepő, és olyan felismerésekhez vezet, amiket már az összeesküvés-elméletek körében szoktunk emlegetni... Ide sorolhatók a USAID megszüntetése miatt érdeksérelmet szenvedő amerikai és külföldi szervezetek is.

A magára hagyott Európa. Európa vezetői most kétségbe vannak esve: Trump elárulja őket, Amerika felrúgja a második világháború után kialakult szövetségi rendszert, Európa magára marad az orosz fenyegetéssel szemben. Hogy a helyzetet megértsük, és érzékeljük, mennyire valós vagy gerjesztett ez a veszélyérzet, menjünk vissza a '90-es évek elejéig. 1990-ben ment végbe a rendszerváltás a volt szocialista országokban. 1990 októberében szovjet beleegyezéssel megtörtént a német újraegyesítés, és elkezdődött a szovjet csapatok kivonása a volt NDK-ból. 1991 februárjában feloszlatták a Varsói Szerződést. Még ugyanazon évben, decemberben, felbomlott a Szovjetunió is, szélnek eresztették a szovjetköztársaságokat. Logikus lett volna, ha mindezzel egyidőben feloszlatták a NATO-t is, hiszen már nem volt Szovjetunió, nem voltak szocialista országok, nem volt Varsói Szerződés, nem voltak szovjet csapatok Kelet-Európában. (A volt NDK-ból a szovjet csapatkivonás fokozatosan történt, 1994-ig tartott.) Gorbacsov azonban, aki kulcsfigurája volt e történelmi eseményeknek, viszonzásképpen megelégedett azokkal a nyugati ígéretekkel, hogy a NATO nem fog Kelet felé terjeszkedni.¹

És most ugorjunk egy évtizedet: 2004-ben már az összes volt szocialista ország valamint a három volt balti szovjetköztársaság is a NATO tagja. A nyugatiak minden ígértüket megszegték. Az oroszok mindent feladtak, csak ahhoz ragaszkodtak, hogy Ukrajna maradjon ki a NATO-ból; az orosz-ukrán közös történelmi múlt miatt és amiatt, hogy Ukrajnában 8,5

¹ Lásd erről részletesen: Kiss Károly: Indokolt-e a félelem az oroszoktól?
<https://utodaink-jovoje.hu/ujdonsagok.php>

millió orosz él. De Amerikának ez sem volt elég. 2008-ban napirendre tűzték Ukrajna felvételét a NATO-ba, 2014-ben pedig megbuktatták Janukovicsot, az oroszbarát ukrán miniszterelnököt. Errefel foglalták el az oroszok a Krímet. A 2022 február 24-i orosz támadást pedig az váltotta ki, hogy az oroszok területeken létrejött két autonóm köztársaságot az ukránok folyamatosan támadták, vezetőiket üldözték, állandósult az ukrán milíciák garázdálkodása, majd pedig 2022 február 19-én nehéztüzérséggel lötték. Mindezek után arról beszélni hogy Európa az orosz fenyegetés árnyékában él, nem tűnik megalapozottnak.

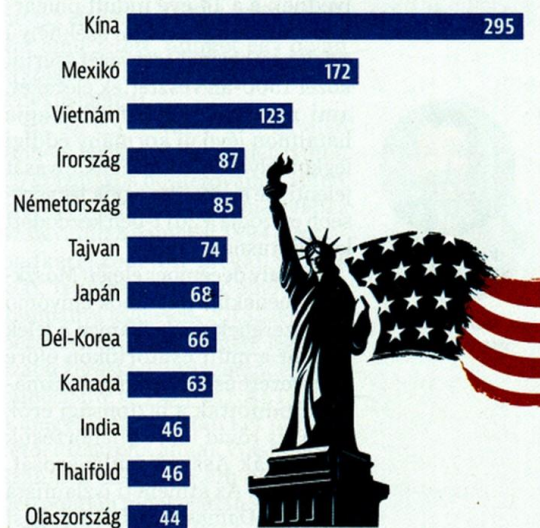
A legnagyobb bírálatot és felzúdulást azonban **Trump vámtarifái** váltják ki. Emiatt azzal vádolják, hogy tönkreteszi a világgazdaság kialakult rendszerét, és magára, Amerikára nézve is káros. Egy divatos szóhasználatba burkolva ezt „tranzakcionális” politikának nevezik: valamit valamiért. Amerika már nem a szabad világ, a demokrácia önzetlen támogatója, mindenért ellenszolgáltatást kér cserébe, a MAGA érdekeit helyezi előtérbe (a Make America Great Again jelszavának megfelelően). E politika látványos megnyilvánulása, hogy Trump Ukrajna eddigi támogatása fejében az egyes ásványkincsei fölötti rendelkezést kéri cserébe. Nézzük a téma világgazdasági hátterét.

Trump abból indul ki, hogy legfontosabb külkereskedelmi partnereivel szemben Amerikának deficitese a mérlege. Tavaly ez horribilis nagyságot, 1.200 md dollárt tett ki. A kínai behozatali többlet ennek egynegyede, a sorrendben következő két ország pedig Mexikó és Vietnam. Amerika óriási kínai exportnyomás alatt él, hiszen a Mexikóból és Vietnamból származó importtöbbletek mögött is Kína áll, ezen országokba települt vállalataival. (Az EU országaival szemben 236 md dollár volt a tavalyi áruforgalmi deficit.) Trump tehát – joggal – korlátozni szeretné az importot, elsősorban azt, ami Kínából származik.

(Forrás: Hvg 2025. március 13.)

AZ USA-VAL SZEMBEN LEGNAGYOBB TÖBBLETET FELHALMOZÓ ORSZÁGOK

amerikai deficit az áruforgalomban, milliárd dollár, 2024

Forrás: The Wall Street Journal

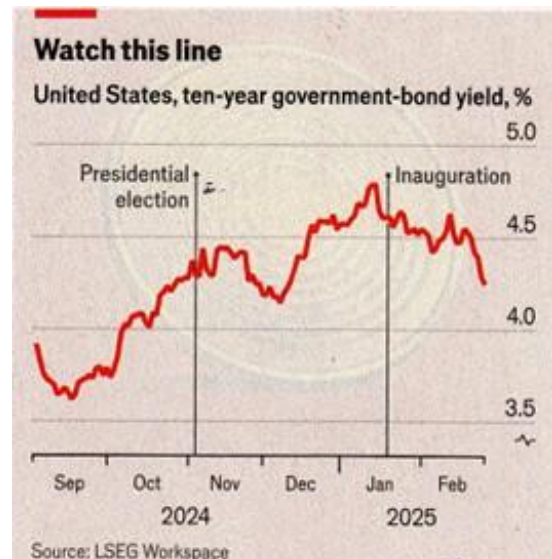
Vezérelve a kölcsönösség, a „viszonosvámok”: minden importtermékre akkora vámot szab ki, amekkorát a partnerország a hasonló amerikai termékekre. Az import korlátozása egyúttal fellendülést adhat a hazai termelésnek, de a reciprocitás a vámpolitikában hallatlanul nagy adminisztrációt igényel.

Mindez indokoltnak és logikusnak tűnik. Miért hát akkor ez a nagy felzúdulás, a vád, hogy Trump tönkreteszi a világgazdaságot? Azért, mert az elmúlt évtizedekben a világgazdaság intézményrendszerét úgy alakították ki, hogy az a fejlődő országoknak kedvezzen, hogy előmozdítsa a felzárkózásukat. Ez azonban már sok fejlődő ország esetében megtörtént. – Sőt, éppenséggel Kína már a fejére is nőtt az amerikai gazdaságnak. És amint fentebb is láttuk, Mexikó és Vietnam is (melyek még mindig a fejlődő kategóriába tartoznak) már igen jelentős külkereskedelmi többletet értek el Amerikával szemben. (Mellettük találjuk Indiát és

Thaiföldet is.) Továbbá: az elmúlt évtizedekben a fejlett országokban a hangsúly a késztermékek gyártásáról a szolgáltatások felé terelődött, és a feldolgozóipart „lepasszolták” a fejlődőknek, és e termékek egyre nagyobb hányadát tőlük importálták. E fejlődő gazdaságok pedig úgy megerősödtek, hogy már nem igénylik a vámkedvezményeket. Fontos tudnunk, hogy Trump előző elnöksége idején is ugyanezt a vámpolitikát folytatta, Biden pedig átvette, sőt, még emelte is a kínai importra kivetett vámokat. A csúcstechnikát jelentő chipek kivitelére pedig igen magas vámokat állapított meg, hogy azokhoz ne férjen hozzá Kína és a távol-keleti konkurrencia.

E vámpolitika következményeinek fontos területe, hogy hogyan hat az majd magára az amerikai gazdaságra. A Trump-kritikusok azzal ijesztgetnek, hogy a magas importvámok fennakadásokat fognak okozni az amerikai gazdaságban. Ez szórványosan előfordulhat. De logikus a feltételezés, hogy az állami bevételt duzzasztó magas vámok következtében csökken majd az államháztartási hiány, és emiatt alacsony lesz az infláció, továbbá az import visszaszorítása miatt egyes területeken élénkül a hazai termelés.

(Az állampairok csökkenő kamata arra utal, hogy a befektetők arra számítanak, hogy alacsony lesz a költségvetés hiánya. The Economist, March 1st 2025)

Ugyanakkor a magasabb vámtarifák miatt megrágult import a hazai fogyasztóknak sem kedvez. És máris jelentkezik egy kedvezőtlen fejlemény: csökken a tőzsdei részvények árfolyama. *(The Economist March 1st 2025)* Megítélésem szerint a tőzsdék negatív reagálása csak rövidtávú fejlemény, és inkább a Trump intézkedéseit kísérő hisztériának, semmint a reálgazdasági fejleményeknek tulajdonítható. Az Economist gazdaságtörténései azt bizonygatják, hogy a vámemelések kritikus időkben sem jártak kedvező hatással, és egymással versengő blokkokra szabdalják szét a demokráciákat. A nagy kereskedelmi mérleghiányra tekintettel azonban Trump vámpolitikáját Amerika szempontjából összességében helyesnek tartom, és indokolatlannak azokat a vádakat, hogy romba dönti a világgazdaságot.

Bp, 2025. márc. 22.

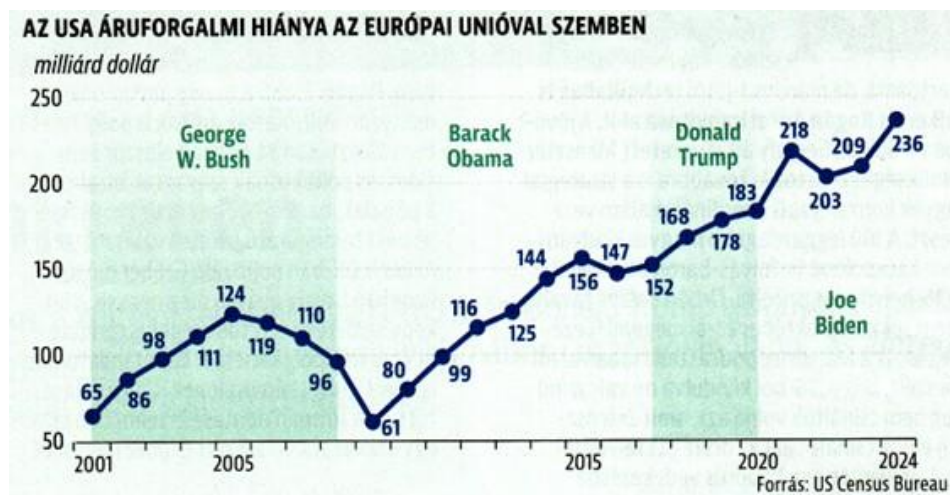
(folytatás→)

A reciprocitás esetében felmerülő technikai problémák:

- A reciprocitás alkalmazása azzal járna, hogy Amerika 180 országgal folytatott kereskedelmében 2,3 millió vámtételt kellene megállapítani, kiszámolni.
- Amerika nem alkalmaz ÁFÁ-t. Kereskedelmi partnerei viszont igen, melyet export esetében visszakapnak. A „viszonosvámok” kiszámítása tehát akkor lenne korrekt, ha Amerika azt is figyelembe venné, hogy mekkora áfát tartalmaz az importált termék.
- A külkereskedelemben vannak ún. nemvám-jellegű akadályok: élelmiszerbiztonsági előírások és hasonlóak. Az európai importnak ez majdnem minden tételét, 94 százalékát érinti, míg az amerikaiak csak a 62 százalékát.

E technikai nehézségek miatt alkalmazzák az egyes országok a Világbank javaslatára a MFN (Most Favoured Nations) elvét, ami azt jelenti, hogy ha nincs két ország között speciális kereskedelmi egyezmény, akkor ugyanazokat a vámtarifákat alkalmazzák minden országra.

(The Economist February 22nd 2025: Trump's crosshairs)

(Hvg 2025. márc. 6.)

Források és egyben néhány jellemző cím a liberális sajtóból:

The Trump doctrine. The Economist January 18th 2025.

Beyond tariffs. The Economist February 1st 2025.

Global trade. The end of the beginning. The Economist February 8th 2025.

Trade wars. Lessons from Trump's week of chaos. The Economist February 8th 2025.

Europe's worst nightmare. The Economist February 22nd.

America's self-isolating president. The Economist, March 1st 2025.

Trump's team has made the bond market its fiercest opponent. The Economist, March 1st 2025.

Donald Trump's tariffs are turning out to be worse than anyone imagined. The Economist March 8th 2025.

Trump's economic delusions. Economist March 8th 2025.

How Donald Trump provoked a stockmarket sell-off. The Economist, March 15th 2025.

Gegen Donald Trump hilft nur Starke. Der Spiegel Nr. 3 / 2025. Matthieu von Rohr.

Die Rückkehr des Zoll-Manns. Der Spiegel Nr. 3 / 2025. Simon Book et al.

Die Trump-Show hat begonnen. Der Spiegel Nr. 5 / 2025. J. A. Heyer, Marc Pitzke.

König von Amerika. Der Spiegel Nr. 8 /2025.

A múlt kútja. Trump vámháborúja. Hvg 2025. febr. 13, Nagy Gábor

A káosz lovasa. Hvg 2025. márc. 13, Nagy Gábor

Egy minden, ki ellen. Hvg 2025. márc. 6, Nagy Gábor